

Н.О. Будна

Зошит з розвитку зв'язного мовлення

уч _____ класу

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією
з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

**ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН**

1. Прочитай речення. Визнач і запиши, якими мовами висловлена думка.

Я люблю рідний край. _____

Я люблю радний краў. _____

Я люблю родную землю. _____

J lubey rodnyj kraj. _____

I love my native land. _____

Підкресли речення, записане рідною мовою.

2. Прочитай текст. Визнач його тему і мету.

Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова. Ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподівання, розум, досвід, почування (*Панас Мирний*).

Склади і запиши висловлювання про мову, скориставшись змістом тексту.

Мова — _____

Мова — _____

Мова — _____

3. Прочитай вірш. Який настрій він навів на тебе? Чому?

ЖОРЖИНИ

Уже і вересню кінець,
настали дні холодні.
До нас, я чула, морозець
прийде вночі сьогодні.

Впаде на луки, на гаї,
побилить лист на вишні...
Погасить сонечка мої —
в саду жоржини пишні.

Та я морозцеві тому
не дам жоржин стоптати:
на руки ніжно їх візьму
і понесу до хати.

Марія Познанська

Випиши слова, які

звучать пестливо, тепло: _____

викликають почуття смутку: _____

вжиті в переносному значенні: _____

4. Доповни ряди прикметниками.

Жоржина червона, рожева з крапочками, синя,

Пелюстки ніжні, оксамитові, видовжені, кучеряві,

Серединка золотиста, велика, _____

Стебло міцне, довге, _____

Листки темно-зелені, овальні, різьблені, _____

Усно склади художній опис жоржини.

5. Прочитай текст. Виділені слова заміни словосполученнями з дужок, поставивши їх у відповідну форму. Утворений текст запиши.

Вечоріло. Небо *потемніло*. На ньому з'явилися зорі. Затих вітерець. Листочки перестали *шелестіти*.

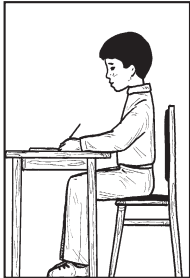
(Вкритися таємничим чарівним килимком, засвітилися золоті ліхтарики, розповідати свої захоплюючі історії, улягатися спати.)

6. Перевір написане.

7. Робота над помилками.

Урок 2 ГОВОРИМО — ЧУЄМО. ЧИТАЄМО — ПИШЕМО.
СКЛАДАННЯ ОПОВІДАННЯ ЗА ПОДАНОЮ ТЕМОЮ

1. Розглянь малюнки. Запиши, в яких випадках використовується усне мовлення, а в яких — писемне. Поясни, чому.

2. Прочитай. Поміркуй і запиши відповіді на запитання.

а) У класі підводять підсумки конкурсу на кращий твір. Що доречніше зробити: розповісти про зміст найцікавіших робіт чи прочитати їх вголос? _____

б) Тобі дали опис правил цікавої гри, в якій беруть участь двоє гравців. Ти хочеш пояснити правила своїй молодшій сестрі, щоб пограти з нею. Як ти це робитимеш: прочитаєш записані правила чи перекажеш їх, демонструючи окремі фрагменти?

3. Прочитай обидва тексти і порівняй їх.

ЖУРАВЛІ ЛЕТЯТЬ

Журавлі летять, курличуть,
шлють останнє «прощавай»,
літечко з собою кличуть,
забирають в теплий край.
Ой, як жалко мені літа
і журавликів моїх!
Та не буду я тужити,
бо весною стріну їх.

Марія Познанська

ЖУРАВЛИК

Восени хлоп'ята знайшли в кущах журавля. А в журавля було поранене крило. Хлоп'ята принесли журавлика в село. І вони довго лікували хворого журавлика. І журавель видужав.

[illegible]

1. Прочитай текст. Визнач його тип. Усно добери заголовок.

З глибини віків людське слово таїло в собі щось магічне. Вчені стверджують, що настрій людини залежить од повсякденного вітання. Здрастуйте! Доброго ранку! Ці слова, сказані вранці спокійним голосом, є чарівними. Вони створюють гарний настрій, налаштовують на успіх у роботі. Пам'ятаймо про це!

2. Прочитай прислів'я та приказки. Як ти розумієш їх зміст?

- Хто говорить — той сіє; хто слухає — збирає.
- Не пройми списом, пройми язиком.
- Язик до Києва доведе.
- У чужій бесіді будь-хто розуму купить.
- Слово — не горобець, випустиш — не впіймаєш.
- Слово сильніше списа раниць.
- З добрим словом і чорний крайчик солодко пахне.
- Добре слово людині, що дощ у посуху.

Поділи прислів'я та приказки на групи і запиши.

Слово повідомляє. _____

Слово збагачує. _____

Слово впливає. _____

Слово допомагає. _____

Слово заспокоює. _____

3. Запиши слова, які ти використовуєш, коли

когось заспокоюєш: _____

бачиш, що твої друзі добре, уміло, дружно виконують якусь роботу: _____

тобі доводиться просити когось про допомогу чи послугу: _____

4. Розглянь малюнок. Розкажи, що на ньому зображено. Поміркуй і дай відповіді на запитання.

а) Як ти оцінюєш вчинок хлопчика?

б) Що сказали діти хлопчику?

в) Як їхні слова вплинули на нього?

5. За малюнком напиши оповідання на тему «Я більше не буду...».

6. Перевір написане.

7. Робота над помилками.

Урок 4

ДУМАЄМО, ЗАМІНЮЄМО, ПИШЕМО

1. Підкресли вислів, який найвлучніше виражає думку, що мовлення людини повинно бути точним. Поясни його зміст.

- Багато говорено, але мало сказано.
- Розказав, як розмазав.
- Коротко і ясно, тому і прекрасно.

2. Прочитай діалог вчителя та учня. Поясни, які помилки допустив учень, та виправ їх.

Вчитель: Яке речення ти склав зі словом *сосна*?

Учень: Сосна одиноко стояла в густому сосновому лісі.

Вчитель: Який спосіб життя ведуть сичі?

Учень: Сичі ведуть темний спосіб життя.

Відредаговані речення запиши.

3. Прочитай текст і визнач його тип. Знайди і підкресли опис.

НЕЗАБАРОМ ОСІНЬ

Пожовкли берези і клени, почервоніли осики, поруділа трава. Прийшла осінь.

Початок осені для лісових мешканців — чудова пора. В лісі є ягоди, гриби, горіхи, жолуді.

Але чому білки в тривозі? Не вродили цього року шишки на соснах і ялинах. І ось білки мандрують у пошуках їжі. Голод жене їх далі й далі. Нарешті вони опинились у лісі, де гілля ялин прогиналось під тягарем шишок.

Буде тепер у білок що їсти цілу зиму (За Григорієм Скребицьким).

Запиши відповіді на запитання.

- а) Яка пора року настала?
- б) Чому білки в тривозі?
- в) Куди і чому вони помандрували?
- г) В якому лісі опинилися звірята?

4. Прочитай текст-опис. Заміни прикметники на протилежні за значенням так, щоб літня картина природи змінилася на осінню (зимову). Запиши утворений текст.

Гаряче сонце сховалося за горизонтом. Стемніло. Від легенького вітру захиталися гілки дерев. Незабаром на синьому небі з'явився блискучий місяць. Замерехтіли яскраві зірки. Настала ясна літня ніч.

5. Перевір написане.

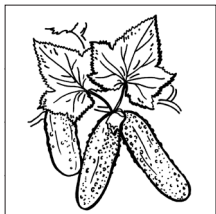
6. Робота над помилками.

Урок 5 ВЧИМОСЯ СКЛАДАТИ РЕЧЕННЯ ЗА МАЛЮНКАМИ

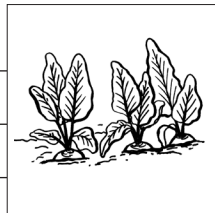
1. Склади загадки із «розсипаних» слів і відгадай їх. Слова-відгадки запиши.

- дівиця, у, сидить, темниці, темній. _____
- червоних, у, чобітках, грядках, на, півень, стоїть. _____
- яйце, під, лежить, з хвостом, лопухом. _____

2. Розглянь малюнки. Що на них зображено? Склади і запиши речення за змістом кожного малюнка.

3. Прочитай уривок з повісті Олександра Довженка «Зачарована Десна». Що описує автор? Підкресли назви овочів і фруктів.

До чого ж гарно й весело було в нашому городі! Ото як вийти з сіней та подивитися навколо — геть-чисто все зелене та буйне. А сад було як зацвіте весною! А що робилось на початку літа — огірки цвітуть, гарбузи цвітуть, картопля цвіте. Цвіте малина, смородина, тютюн, квасоля. А соняшника, а маку, буряків, лободи, кропу, моркви! Чого тільки не насадить наша невгамовна мати.

4. За аналогією завдання 3 напиши опис городу восени за поданим початком та словами для довідки.

Надійшла осінь. Який урочистий бабусин город у своєму осінньому вбранні!

Слова для довідки: сивий часник, закрутив вуса, зеленіє кріп і цибуля, пишні шати огірків, рядочки моркви, червоніють бокасті помідори, ніжно шепочуть, зелені, жовті та червоні перці, дрімають поважні гарбузи, під теплим промінням.

5. Перевір написане.